БҮГҮН—СОВЕТСКАЙ КОНСТИТУЦИЯ КҮНЭ!

Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

СССП өлөөннөөбүү йкомун уонна үлэһиттэр депутаттарын ойуоннаабыт Советын органа

Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара II сылы

№ 97 (1070)

Ахсыннью

5

күнэ

ОПТУОРУННЬУК

1957 сыл

Сыанта 1 хапейка

ПЯТИЛЕТКАНЫ БОЛДЬОҺУН ИННИНЭ

ССКП Киин Комитета, ССРС Министрдэрин Совета, Профсоюзтар Бүтүн Союзтааҕы Киин Советтара бу дьыл сэтинньиэ ыйын 24 күнүгэр ССРС норуотун хаһаайыстыбатын сайдыытын 5 сыллаах былаанын сорудахтарын болдьоҕун иннинэ толорор иһин социалистическай куоталаһыыга киирсибит промышленность уонна транспорт предприятиелэрин, тутуу тэриллэлэрин, колхозтар уонна совхозтар коллективтарын инициативаларын биһириир туһунан Уураахтары ылынныылар.

5 сыллаах былааны болдьоҕун иннинэ толорор иһин куоталаһыы, диэн этиллэр Уураахтыа, ССКП XXIII съезда уураахтарын түргэнник олохтоох киллэриигэ, дойду экономикатын сайдыытын тэтимин күүһүрдүүгэ, советскай государство күүһэ-уоҕа үүнүүтүгэр, биһиги норуоппут материальнай олоҕун уйгута салгыы үрдээһинигэр үһулуччу улахан суолталаах.

ССТА.

А. ЛЫСКАЕВА,
Солоҕон нэһилиэгин Советын председателэ.

Советскай тутуу

Одьулууннар ыҥырыыларынан

Солоҕон нэһилиэгин олохтоохторо нэһилиэк Советын депутаттарын көҕүлэһиннэринэн, Чурапчы оройуонунаабы Одьулуун нэһилиэгин олохтоохторун ыҥырыыларын ейөөн, нэһилиэнньэ олоҕун-дьаһаҕын туһугар сыаллаах, Улуу Октябрь 50 сылын көрсө колхоз экономикатын салгыы бөҕөргөтөргө социалистическай эбэһээтэлистибэни ылыммыттара уонна оройуон бары нэһилиэктэригэр ыҥырыы таһаарбыттара.

Совет тэриллэр-маассабай, политическай үлэтэ итти ылыныллыбыт социалистическай куоталаһыыны болдьоҕун иннинэ толорорго туһаайыллыбыта. Бу үлэҕэ Совет бастайаннай комиссияларын, депутаттарын, нэһилиэк активтарын түмэ тардан тэриллэр, көҕүлүүр үлэлэр ыытылыннылар.

Ол түмүгэр колхоз бырабылынньата (депутаттар Протопопов М.К., Боеков Х.С., Кучаров В.Н.) тутуу дьыалатыгар ыксары ылсан икки сыл иһигэр колхозтаахтар 10 дьиэлэрэ, сөкөөринэ, маҕаһыын дьиэлэрэ, 60 сүөһү киирэр хотоно, кыыл ферматыгар 10 тоннаалаах булуус тутулланнар үлэҕэ киллэрилиннилэр.

Итиллэр барылара колхозтаахтары айымньылаах үлэҕэ өрө көтүрдэллэр. Колхоз юбилейнай сылга ылыммыт эбэһээтэлистибэтин ситиһиилээхтик толорон иһэр.

10 ыйдаах түмүгүнэн үп киирбитэ 139 тыһыынча солкуобайга тиийдэ.

Ынахтан үүтү ылыы (ыаннааксыттар Соломонова Е.И., Богданова Ф.Е., Саввинова А.П., Степанова Р.И.) 360 центнер оннугар 370 центнер буолла. Оттон ньирэй деловойа 85 бырыһыан оннугар 95 бырыһыаҥҥа тэҥнэстэ.

Сүөһү кыстыыр дэлэгэй аһылыгынан хааччылынна.

Таба иитиитигэр депутат бригэдьиир Петров Н.П., ыччат-комсомольскай бригэдэтэ (Реков В.Г.) ылыммыт социалистическай эбэһээтэлистибэлэрин чиэстээхтик толорон иһэллэр. Табаһыттар, сүөсүһүттэр ситиһииларигэр ветеринарнай фельдшер, депутат Винокурова Е.В. үтүөтэ-өнөтө улахан.

Тутуу былаана 125, оттон тутуу маһын бэлэмнээһин 120 бырыһыаннарынан туоллулар.

Бастыҥ булчут Чыларов М.Д. былаанын 125 бырыһыан толорорго эбэһээтэлистибэ ылынан ыҥырыы таһаарбыта. Ону нэһилиэк булчуттара өйөөн түүлээх булдугар көхтөөхтүк туруммуттара.

Оскуолаҕа, оҕо тэриллэтигэр, дьиэ-уот өрөмүөнүгэр, материальнай хааччыллыыга Совет бастайаннай комиссиялара уонна дьахтар комитета (председатель Андреева Е.П.) үгүс өрүттээх үлэни ыыттылар.

Колхоз үлэҕэ ситиһиилэрин иһин ССКП райкома уонна үлэһиттэр депутаттарын Көһө сылдьар Кызыл Знамяларынан наҕараадаланна.

Ситиһииларбитин сэргэ ситэ быһаарылла илик боппуруостардаахпыт. Быйыгы да дьылга саһыллан оҕону ылыы былаана ыытыллыбынан толоруллубат. Оттон биһиги бары күөлгүт балык булдунан, оттоон эмэ дэлэй баайдаах гаранан үрдүнэн балыктааһын былаанын толорботубут.

Солоҕон нэһилиэгин үлэһиттэрэ ситиһиилэрин өссө чиҥэтэргэ, юбилейдаах дьылы кыайыылаахтык түмүктүүргэ бигэ әрэлээхтэр. Итини сэргэ норуот бүттүүнүн патриотическай хамсаһыныгар кыттан, колхоз 5 сыллаах былаанын 4 сыл 9 ыйга толорор иһин соругу туруорунан көхтөөх, айымньылаах үлэҕэ туруннулар.

Норуот бүттүүнүн быраһаҕынньыга

Ахсыннью 5 күнэ—Советскай Конституция күнэ, биһиги дойдубут норуоттарын бүттүүннэрин быраһаҕынньыга. Бу быраһаҕынньык коммунизмы тутар Советскай норуот социализмы тутууга ситиспит кыайыыларын кытта ыкса сибээстээх. Ити кыайыылар сүрүн төрүттэринэн Конституциянан суруллубут Советскай государство сүрүн сокуоннара буолаллар. Кини Советскай дьоҥҥо үлэлииргэ, сынньанарга уонна үөрэнэргэ быраактары биэрбитэ. Билигин советскай дьоннор бэйэлэрин дойдуларыгар бука бары тэҥ быраактаахтар. Сир араас баайа: уу, ойуур, заводтар, фабрикалар, шахталар—бу норуот уопсай бас билиитэ, социалистическай тутуу экономическай төрүтүнэн буолаллар.

Коммунистическай партия советскай демократияны салгыы бөҕөргөтөр уонна сайыннарар. Советскай гражданнар государствоны салайыыга уонна хаһаайыстыбаннай, культурнай тутууларга кыттыылара сыллата сайдан, кэҥээн иһэр.

Билигин биһиги оройуоммутугар 25 киһи оройуон Советыгар, 89 киһи нэһилиэктэр Советтарыгар депутаттарынан талыллан государствоны салайыыга быһаччы кытталлар.

Советскай Конституциянан салаллар биһиги оройуоммут үлэһиттэрин олохторо-дьаһахтара, культуралара тохтобула суох үрдээн, туспан иһэр. Бу дьыл ааспыт 10 ыйдарыгар 10273 квадратнай метр иэннээх олорор дьиэлэр тутулуннулар. Оройуоҥҥа 399 киһи государственнай пенсияны уонна пособияны ылаллар. Кинилэргэ 1967 сыл 11 ыйдарыгар 145 тыһыынча солкуобайдаах пенсия уонна пособия төлөннө. Кэлэр 1968 сылга ССКП КК балаҕан ыйынааҕы (1967 с.) Пленумун уурааҕынан биһиги оройуоммут 102 кырдьаҕастара пенсияҕа тахсыахтара, кинилэр сыллааҕы ылар пенсиялара быһа холуйдахха 64 тыһыынча солкуобайтан итэҕэһэ суох буолуоҕа. Бу сыыпаралар биһиги хаан-уруу партиябыт уонна Советскай правительствобыт киһи туһугар кыһамньыларын ырылхайдык туоһулуулар.

Оройуон үлэһиттэрэ партия, правительство ити аҕалыы кыһамньыларыгар эпниэттээн, өссө айымньылаахтык, үрдүк таһаарыылаахтык үлэлииргэ соруктаналлар.

★ Тыа хаһаайыстыбатын наукаларын доктора САВЧЕНКО Григорий Ивановичка көлөпүлэ уонна кылаба суортарын үүннэрии иһин СССР Государственнай бириэмиэтэ анаммыт.

★ Биһиги дойдубутугар үтүөкэннээх датскай худуоһунньук-карикатурист Херлуф Бидструп аатын кэҥиник биллэр.

ССТА фотохроникалара.

ЭЙЭ, ҮЛЭ, КӨҤҮЛ, ТЭҤПЭҺИҢ, БЫРААТТАҺЫЫ, ДЬОЛ УЛУУ ОКТЯБРЬ СИТИҺИИЛЭРЭ!

ТЕХНИКАНЫ ТУҺАНЫЫНЫ ТУПСАРЫАХХА

Партия XXIII съеһә норуот хаһаайыстыбатын сайдыытын биәс сыллаах былаанын туһунан Директиваларыгар тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга техниканы сатаан туһаныы улахан суолталаағын ыйбыта.

Биһиги совхозпутугар ааспыт 3 сылга трактор 2,2 төгүлүнән әлбәәтә. Кини күүһә 2,4 төгүл улаатта. Билигин совхозка 10 физическәй трактор, оттон 15-тии күүстәах тракторга таһаардахха 27 усулуобунай трактор баар. Бу улахан күүс.

Бу тракторлары туһаныы биһиәхә хайдах туруктааағый? Куһаған. Ону маннык даннайдар көрдөрөллөр: сымнағас хорутууга таһаардахха сыл устата 1964 сылга 2490 га, онтон 1966 сылга 851 га әрә толоруллубута. Биир усулуобунай тракторга сыл устата 1964 сылга 207 га, оттон 1966 сылга 105 га әрә үләләннә. Атынык әттәххә, кәнники үс сылга тракторлар уопсай күүстәрә 2,4 төгүлүнән улааппытын үрдүнән оногорон таһаарыыта, толорбут үләтә баара-суоға 14,5 бырыһыан әрә улаатта, оттон биир усулуобунай тракторга толоруллубут үлә 2 төгүл намтаата.

Тоғо маннык буолла, биричиннәтә туохха сытарый?

Туох ханнык иннинә совхозка тракторлар сылга олус кылгас кәмнә үләлиилләр, ол курдук биир трактор ортотунан сыл устата 100 хонукка әрә үләлиир, әбәтәр совхоз тракторлара үс ыйга үләләәбәккә таах тураллар.

Иккиһинән, трактористар сотору-сотору үләләриттән уларыйаллар, тракторлар өрөмүөннәрә хаачыстыбата суох ыытыллар, механизатордар ортолоругар үлә дьиссиплиннәтә намыһах, киниләртән кытаанах әппиәтинәс ирдәниллибәт. Итиләр түмүктәригәр тракторлар алдьанан таах туруулара үгүстүк таһаарыллар.

Үсүһүнән, техника күүһә толору туһаныллыбат. Ол курдук „Белорусь" тракторынан биир буочуканан уу баһаллар, балыктыырга көлө оногостоллор. Маннык быһыы оройуон атын да тәрилтәләригәр, холобур, коммунальнай предприятиелар уонна тупсаран оногоруу комбинаттарыгар әмиә таһаарыллар. Бу тәрилтәғә „С-100" тракторынан 4-5 буочуканан уу баһаллар. Биллән турар, техниканы итинник туһанар буоллахха техника күүһүн толору көдьүүстәәхтик туһаныахха сатаммат.

Совхозка уматыгы кәмчилләәбәттәр, учуота суох ороскуоттуулар. Ангардас ааспыт 1966 сылга нормаһы таһынан 6,5 тонна уматык аһара ороскуоттанна. Оттон биһиәхә уматык самолетунан таһыллар буолан олус ыарахан сыананан кәләр әбәәт?!

Бу тәрилтәғә тракторлар үләләрин учуота мөлтөх туруктаах, ол түмүгәр киниләр үләләрин үчүгәйдик хонтуруоллуур уонна анализтыыр кыах суох. Итинник балаһыанньа райпоға әмиә баар. Райпо салайааччыларыттан: тракторгыт сылга хас күн үләләәтә?— диән ыйыттахха ким да билбәт.

Түмүктәән әттәххә, баар техниканы толору күүһүнән, хаһаайыстыбаға хайа кыалларынан барыстаахтык туһанарга, кини ороскуотун аччатарга сорук туруохтаах.

Н. ИГНАТЬЕВ,
госстатистика оройуоннаағы инспектуратын инспектора.

Бородууксуйа хаачыстыбатын дьаныардаахтык үрдэтиэххэ

ССКП КК оногон таһаарар бородууксуйа хаачыстыбатын үрдэтэргэ Саратовскай уобалас предприятиелара ырытан оногорбут мероприятиеларын системаларын олоххо киллэриигэ үлэни күүһүрдэр туһунан боппуруоһу дьүүллэстэ.

Ылыныллыбыт уураахха бэлиэтэнэр, Саратовскай уонна да атын уобаластар промышленнай предприятиеларын үгүс сыллаах практикалара көрдөрөрүнэн бу системаны туттуу ордук көдьүүстээғин уонна техническай прогреһы түргэтэтэргэ, промышленнай оногоһуктар бөҕө-таҕа уонна үйэлээх буолалларыгар сүүнэ суолталаахтарын итэҕэтиилээхтик туоһулуур.

Союзнай республикалар компартиялара, райкомнар, партия обкомнара партия XXIII съеһин уураахтарын толорууга уонна ССКП КК балаҕан ыйынаағы (1965 с.) научнай-техническэй прогреһы сайыннарыы, оногоһуктар качественнай харахтеристикаларын тупсарыы, бөҕө-таҕа итиэннэ уһун болдьоххо туттуллар буолууларын ситиһиигэ үлэни күүһүрдэллэригэр сорудахтанна. Бу үлэҕэ Саратовскай уобалас партийнай тэрилтэлэрин уонна бастың үлэлээх промышленнай тэрилтэлэр үлэлэрин опыттарын киэҥник туһанарга сүбэлэнэр.

ТИРЭЭН ТУРАР СОРУКТАР

Быйыл совхоз, колхоз клеткалаах кыылы иититтән 71,4 тыһыынча солкуобайы, ол иһиттән совхоз 51,4 тыһыынча солкуобайы былаан быһыытынан государствоҕа туттарыахтаах. Оттон ааспыт сылга бу салааттан 80 тыһыынча солкуобай оннугар 76 тыһыынча солкуобайдааағы туттаран былааны 95 бырыһыан әрә толорбуппут, ол иһиттән совхоз былаанын 93,6 бырыһыанынан толорбута.

Оройуон кырымахтаах хара саһылы иитиинэн дьарыктаммыта балачча өр буолла. Кыыл иитәәччиләр урут үчүгәй көрдөрүүләри ситиһә сылдьыбыттара. Кәлин биир ийә саһылтан оҕону ылыы хас сыллата ахсын кыайан туолбат. Быйыл даҕаны оҕону ылыы былаанын толорботубут. Клеткалаах кыылы иититтән бородууксуйаны ылыы намыһаағын биричиинэтинэн хас сыллата ахсын хатыланарын курдук, бастатан, тыа хаһаайыстыбатын специалистарынан уонна кыыл иитәәччиләринэн дьиҥнээх зооветеринарнай үлэ кыайан ыытыллыбата буолар. Племенной үлэ әмиә барбат. Специалистар кыыл иитәр фермаҕа сылдьан бастайаннай хонтуруолу, көмөнү олохтооботтор. Кыыл иитәәччиләр туох үлэни чопчу ыытан кыыл иитиитин тупсарыахтарын билбәттәр. Маннык балаһыанньа совхоз Маайынгдатааағы уонна Победатааағы кыыл иитәр фермаларыгар таһаарыллаллар.

Бу икки фермалар туруулара, клеткалара олус әргәрдиләр, электричество ыта уонна илии ыарахан үләләригәр механизация суоттуллубат. Кыыллары аатыыга витаминнаах аспар ситә бәриллибәттәр. Бастың тәрәәһиннәәх фермаларга бурдук сиәмәтин ылыннаран, кини күөх умнаһынан аһатыыны ситимин быспакка туһаналлар. Оттон биһиги фермаларбытыгар итинник хаһан даҕаны практикаламмат.

Табаарынай кыыллары түүләрин тупсарыыга оһуобай болҕомто уруллубат. Ити түмүгәр государствоҕа туттарыллар кыыл тириитин сыаната сыллата ахсын намтаан иһәр. Тириини таҥастааһыҥа хонтуруол мөлтөҕүттән дефект тахсыыта улаатар.

Бу күннәәҕи уталытыллыбат соругунан кыылы өлөрүү уонна тириитин таҥастааһыны тәрәәһиннәәхтик ыытыы буолар. Итиниәхә кыылы иитәәччиләр соруктарынан буолаллар:

Бастакытынан, бу хаалыыбыт бириәмәҕә табаарынай кыыллар түүләрин тараа-һын, хойутаан төрөөбүт ороһу оҕолору күүскә аһатыы, кыыллар түүләрә ситәрин күн аайы кәтәән көрүүнү олохтооһун.

Иккиһинән, кыыллары түүләрин ситиитинэн көрөн өлөрүүнү ыытан, аһылык саппаанын кәмчиләәһин.

Үсүһүнән, совхоз уонна колхоз салайааччылара тириини тиирәр киәптәри оногоруохтаахтар, тириини таҥастыыр барабаннары, аналлаах дьиәләри, опилкалары, о.д.а. әрдәттән бәлэмниәхтәәхтәр.

Төрдүһүнән, кыылы өлөрүүнү уонна тириитин таҥастааһыны тәрәәһиннәәхтик, хаачыстыбалаахтык ыытарар сыалтан, совхоз дирекцията уонна колхоз бырабылыанньата кыыл иитәр фермаларга тыа хаһаайыстыбатын специалистарыттан әппиәттәәх дьоннору бу хампаанньа бүтүөр диәри сыһыарыллыахтаахтар.

Буос кыыллар оҕолоро табатык сайдалларыгар кыыл иитәәччиләр оһуобай суолтаны биәриәхтәәхтәр.

Инникитин клеткалаах кыыл иитиитин тупсарар уонна киниттән ылыллар бородууксуйаны үрдәтәр сыалтан совхоз уонна колхоз салайааччылара дьиҥнээх зооветеринарнай үләләри специалистарынан ыыттарары тәрийиәхтәәхтәр уонна кыыл иитәәччиләри аналлаах курстарга үөрэттәрэн, олохсутан үлэлэтиини ситиһиәхтәәхтәр.

Кәләр сылга совхоз дирекцията тутуллан әрәр типовой кыыл иитәр ферманы бүтәртәрәр боппуруоһу туруорсуохтаах.

П. Н. МИХАЙЛОВ.

Аҕыгылааһын—эргэ олох хаалыннаҥа!

АРЫГЫ ТУҺУНАН

Былыргы Грецияҕа иһәччиләри кытаҕы киһи кәпсәтәрин бобор әбиттәр. Өскөтүн ким әмэ арыгыһыты кытта кәпсэттәҕинэ, ол киһини буруйдуулар үһү.

Былыргы Индияҕа, бэл билиҥнэ диэри, арыгылааһыны иирии биир көрүҥүнэн сыаналыыллар. „Иһәччи" диэн тыл „иирәәки" диэн тылы кытары биир суолталаах әбит.

ӨС ХОҺООННОРО, ТЫЛ НОМОХТОРО

„Итириги охсума, бэйэтэ охтуоҕа!"
(Армян норуотун тылын номоҕо)

„Биир күн ыһыаҕыҥ—уон күн төбөҕүн туттуоҕуҥ!"
(Белгальскай өс хоһооно)

„Арыгыны амсайыаҥ—санаабатаххын саҥарыаҥ!"
(Вьетнам өһүн хоһооно)

Арыгыны кытта дорооболо-ноҕуоҥ иннинэ, өйгүн кытта быраастыылас!"
(Грузия өһүн хоһооно).

„Ким хайдах киһитин арыгыга сыһыанынан билэллэр!"
(Корея өһүн хоһооно).

„Бастакы үрүүмкэлээх арыгыны киһи иһэр, оттон иккис үрүүмкэлээх арыгы киһини бэйэтин иһэр!"
(Япония өһүн хоһооно)

АРЫГЫ-ҺЫТТАРЫ ӘМТӘТИЭХХЭ

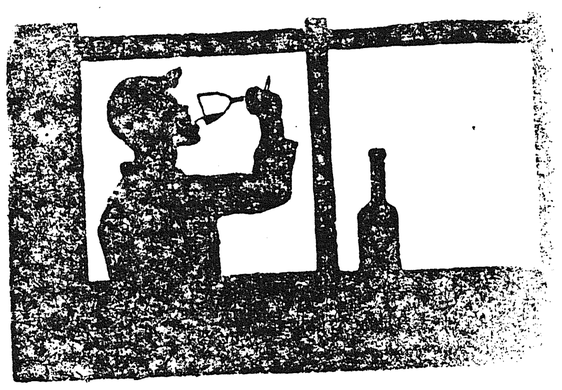

Итириктәәһин—эргэ олох саамай буортулаах хаалыннаҥа, биһиги олохпутугар дьүөрәтә суох түктәри быһыы. Ол да иһин кәнники сылларга Коммунистическай партия уонна Советскай правительство итириктәәһини уонна итириктәән баран общественнай бәрәәдәги кәһәәччиләри, күлүгәәннәәһини утары охсуһууну күүһүрдәр дьаһаллары ылла. Олортон биирдәстәринэн арыгыны куруутун иһәр, киниәхә ылларбыт дьону (алкоголиктары) әмтәтиини тәрийии буолар. Бу дьаһалынан биһиги оройуоммututтан хас да киһи әмтәнэн әт-хаан, өй-санаа өттүнэн чәбдигирдиләр, обществоҕа туһалаах үләҕә төнүннүләр. Бу үчүгәй.

Ол әрәәри билигин да бу түктәри, буортулаах үгәһи тутуһааччылар, арыгыны куруутун иһәр, арыгылаан баран үлә дьиссиплиннәтин, общественнай бәрәәдәги, социалистическай олохдьаһах быраабылаларын кәһәр дьоннор биһиги кәккәбитигәр кәм да бааллар. Киниләртән сорохторо әмтәнэн обществоҕа туһалаах дьон буолуохтарын баҕараллар. Оннук дьоҥно үлэлиир тәрилтәтә, общественнай тәрилтәләр әмтәнә баралларыгар материальнай көмөнү оногороллоро әрәйилләр. Оттон сорохтор төһө әмэ өйдөтүү баарын үрдүнэн әмкэ барартан акааста-наллар. Ону таһынан, хомойуох иһин сорох дьон әмтәнэн кәлэн баран, иҥсәләрин кыаммакка, әмиэ иһэн әрәр сурахтара иһиллләр. Итинник дьоннору РСФСР Верховнай Советын Президиумун бу дьыл муус устар 8 күнүнәәҕи Ыйаағыгар сөп түбәһиннәрэн, күүс өттүнэн әмтәнәр уонна үлэлиир профилакторийдарга ыытыахха баар әтэ.

Арыгыһыттары күүс өттүнэн үлэнэн уонна әминэн көннөрүү—бу киһи туһугар кыһамныы буолар.

П. АНДРЕЕВ.

КҮНДҮ ААҒААЧЧЫЛАР!

„Сардаҥа" хаһыат бэйэтин аағааччыларыгар анаан советскай сокуоннары киэҥник пропагандалыыр сыалтан бүгүҥүттэн ыла „Ыйыстыҥ—эппиэттиибит!" диэн рубриканы аһар. Онно араас юридическэй боппуруостарга эппиэттэри биэриэхпит.

Советскай сокуоннарынан интэриэһиргиир аағааччылар сокуон ханнык баҕарар боппуруостарыгар ыйытан редакцияҕа суруйуохтутун сөп.

„Сардаҥа" хаһыат редакцията.

Редактор Г. М. СЕМЕНОВ.

РЕДАКЦИЯ ААДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөөн бөһүөлэгэ, Октябрьскай уулусса 16 №-рэ. Телефон—51

Өлөөн оройуонунаағы типография Тахсар ахсаана 427 Сакааһын №-рэ 97